JO-uttalanden

Under denna rubrik har under det gångna året redovisats ett antal JO-avgöranden, som antagits vara av mera allmänt intresse för dem som sysslar med taxering och uppbörd. Sedan justitieombudsmännen (som från våren 1968 är tre till antalet) numera avgivit sin ämbetsberättelse år 1969 skall här sammanfattningsvis lämnas en redogörelse för ett antal andra fall, som av JO bedömts vara av den betydelse att de medtagits i ämbetsberättelsen.

Inledningsvis kan nämnas att JO för kontroll av taxerings- och uppbördsväsendet under år 1968 besökt två länsstyrelser och tolv lokala skattemyndigheter. Vid inspektion hos lokal skattemyndighet har regelmässigt stickprovsvis granskats deklarationer i tre—fem taxeringsdistrikt. Av ämbetsberättelsen framgår att under år 1968 avgjorts 95 klagoärenden och 66 inspektionsärenden avseende taxering och uppbörd. Av dessa medförde 24 klagoärenden och 45 inspektionsärenden erinran eller annan kritik. I övriga ärenden fanns intet att anmärka.

Handläggning i taxeringsnämnd

I likhet med tidigare år har även år 1968 förelegat flera fall, där taxeringsnämnden inte lämnat den skattskyldige godtagbara besked om avvikelse eller ifrågasatt avvikelse från deklaration. En representant hade yrkat avdrag för bilkostnader med 5.642 kr. I underrättelse om ifrågasatt avvikelse angavs endast att avdrag medgivits med skäliga 4.000 kr. Den skattskyldige begärde upplysningar om underlaget för skälighetsbedömningen men fick inget annat svar än en anteckning på underrättelsen om slutlig avvikelse att den ifrågasatta avvikelsen vidhölls trots "inkomna erinringar". JO uttalade i ärendet.

I förevarande fall har den skattskyldige yrkat avdrag för bilkostnader med belopp motsvarande av arbetsgivaren uppburen ersättning för sådana kostnader. För en taxeringsman kan det måhända förefalla självklart att den ifrågasatta avvikelsen berott på att den skattskyldige inte specificerat sina kostnader. Man kan emellertid inte utgå från att en skattskyldig är lika väl insatt i skattelagarna. Enligt TO:s förmenande borde frågan vara välkänd för den skattskyldige med hänsyn till vad som förekommit i liknande frågor vid tidigare års taxeringar. Detta skäl kan emellertid inte anses godtagbart. Varje taxeringsnämnd skall självständigt och objektivt pröva sina taxeringar. Bedömningar som förekommit tidigare år är i allmänhet icke bindande vid senare års taxeringar. På grund härav äger inte taxeringsnämnd utgå från att skattskyldig på grund av vad som förekommit vid tidigare års taxeringar skall förstå taxeringsnämndens handlande. Enligt min mening borde därför ha givits till känna – i underrättelsen om ifrågasatt avvikelse eller på annat sätt – att taxeringsnämnden icke kunde godtaga avdragsyrkandet utan specificering av kostnaderna.

I ett vid inspektion iakttaget fall framgick inte av taxeringsmaterialet om den skattskyldige fått tillfälle att yttra sig innan taxeringsnämnden beslöt om avvikelse från deklarationen. Taxeringsnämndens ordförande förklarade, att han hade haft muntlig kontakt med den skattskyldige och att han således iakttagit föreskriften i 65 § taxeringsförordningen. I sitt beslut anförde JO.

Taxeringshandlingarna skall normalt innehålla upplysning om allt av betydelse, som förekommit vid taxeringen. Det bör sålunda framgå på vad sätt den skattskyldige beretts tillfälle avgiva yttranden när fråga uppkommit att åsätta taxering med avvikelse från deklarationen. Har underrättelse lämnats vid telefonsamtal eller el-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:10:25

jest på annat sätt än genom skriftväxling, bör i deklarationen antecknas när och på vad sätt kontakt tagits med den skattskyldige samt huruvida den skattskyldige godtagit den avvikelse, som ifrågasatts eller vad han eljest haft att anföra.

Med hänsyn till det stora antalet avvikelser från avlämnade självdeklarationer som normalt beslutas vid taxeringen är det angeläget att vad här förut sagts noggrant iakttages. Det kan annars lätt hända, att taxeringsnämnden förbiser att inhämta yttrande av skattskyldig i fall där så bör ske.

I anledning av anförda klagomål hade JO i ett fall anledning erinra om att taxeringsnämndsordförande inte — såsom skett i det påtalade fallet — fick på uppdrag av taxeringsnämnden på egen hand besluta i taxeringsärende, som inte hunnit bli slutligt prövat av nämnden under juni månad. Det tillämpade förfarandet hade inneburit brott mot såväl 63 § som 17 § taxeringsförordningen.

Taxeringsintendents utredningsskyldighet 1

En skattskyldig, som var bosatt i H., ägde en jordbruksfastighet i L. Orterna L. och H. låg ej i samma län. Deklarationen för fastigheten utvisade underskott. I hemortskommunen H. gjordes avdrag för underskottet från övriga inkomster. I L. redovisades såsom enda inkomst garantibelopp för fastigheten. Taxeringsnämnden i L. ansåg att bostadsvärde skulle beräknas, något som den skattskyldige ej ansåg befogat. Ändringen innebar dock endast att underskottet reducerades med några hundra kronor. Taxeringen i L. avsåg alltjämt endast garantibelopp. Ordföranden i L. underrättade taxeringsnämnden i H. om bostadsvärdet. Taxeringsnämnden i H. medgav emellertid avdrag för underskott enligt deklarationen.

Ordföranden i L. underrättade även den skattskyldige, som klagade hos prövningsnämnden. Härefter förekom en ingående argumentering mellan den skattskyldige och taxeringsintendenten om bostadsförmånen. Sedan prövningsnämnden avgjort målet och därvid uttryckligen förklarat att bostadsvärdet inte påverkade taxeringen, klagade den skattskyldige ändå hos kammarrätten. I anledning av kammarrättsbesvären anmanade taxeringsintendenten den skattskyldige att lämna vissa detaljerade uppgifter rörande bostaden och dess användning.

Sedan den skattskyldige anfört klagomål hos JO inhämtades upplysning av taxeringsintendenten om anledningen till att denne argumenterat och infordrat utredning i en sak som inte hade någon betydelse för taxeringen. Taxeringsintendenten förklarade att utredningen hade betydelse för taxeringen i den skattskyldiges hemortskommun och att han ansett sig skyldig att biträda taxeringsintendenten i det län där hemortskommunen låg med erforderlig utredning. (Såsom framgår av vad förut sagts hade taxeringsintendenten misstagit sig när han antog att saken var tvistig i det andra länet).

I sitt beslut erinrade JO om att taxeringsintendentens kompetens i princip var begränsad till taxeringar i det egna länet och att taxeringsintendent därför inte borde av skattskyldig infordra uppgift, som endast hade betydelse för dennes taxering i ett annat län. Med hänsyftning på intendentens handläggning av kammarrättsbesvären anförde JO ytterligare.

Anmaningsrätten är noga reglerad i taxeringsförordningen. Det är sålunda inte tillåtet att utfärda anmaning eller föreläggande i andra fall än där så är direkt medgivet. Då TI av den skattskyldige begärde uppgifter om bostaden, synes TI ha velat stödja sig på den rätt, som jämlikt 51 § taxeringsförordningen

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:10:25

tillkommer taxeringsintendent att av skattskyldig infordra sådana upplysningar, som avses i 31 § 2 mom. samma förordning. Dylika anmaningar skall emellertid enligt ordalagen i sistnämnda författningsrum befinnas erforderliga för kontroll av riktigheten av skattskyldigs deklaration eller eljest för hans taxering. Ytterligare upplysningar om värdet av bostadsförmånen var emellertid icke erforderliga för kontroll av riktigheten av deklarationen eller för nu ifrågavarande taxering. Oavsett om bostadsvärdet å fastigheten var 500 kr. eller sådant värde överhuvudtaget inte borde beräknas, skulle ägaren endast beskattas för garantibelopp för fastighet. TI har sålunda överskridit sina befogenheter och därigenom förfarit felaktigt, då TI på sätt skett förelagt den skattskyldige att lämna upplysningar om bostadens utrymme och standard.

Taxeringsintendents utredningsskyldighet 2

Vid granskning av handlingarna i ett taxeringsmål iakttogs att taxeringsintendenten hade avgivit följande yttrande hos prövningsnämnden.

Besvären har inkommit till prövningsnämndens kansli den 2 september 1966 och således efter den i 76 § taxeringsförordningen angivna besvärstidens utgång. Såvitt framgår av handlingarna i målet har den skattskyldige före den 16 juli taxeringsåret erhållit i 69 § taxeringsförordningen föreskriven underrättelse om avvikelse från avlämnad självdeklaration. Klaganden äger förty ej anföra besvär jämlikt 99 § taxeringsförordningen. Han har ej i övrigt anfört omständighet av beskaffenhet att medföra rätt för honom att föra talan i särskild ordning. Jag hemställer, att besvären ej måtte upptagas till prövning.

Det framkom senare vid målets handläggning hos prövningsnämnden att den skattskyldige inte hade fått del av taxeringsnämndens underrättelse förrän efter den 15 juli och att han därför hade extraordinär besvärsrätt. JO uttalade i sitt beslut följande.

TI:s yttrande över taxeringsbesvären är avfattat på sådant sätt att det bibringar en läsare den uppfattningen, att i taxeringshandlingarna finns uppgifter, som positivt talar för att den skattskyldige erhållit underrättelsen om avvikelse från deklarationen före den 16 juli 1965. Såvitt jag kan finna innehåller akten icke några uppgifter, som ger ledning för bedömande av när han mottagit taxeringsnämndens underrättelse. I TI:s till mig avgivna yttrande har TI inte heller omnämnt någon sådan uppgift. TI:s uttalande om att den skattskyldige ”såvitt framgår av handlingarna” fått del av taxeringsnämndens underrättelse före den 16 juli 1965 är alltså vilseledande och bygger synbarligen på ett antagande, för vilket TI såsom stöd allenast haft föreskriften i 31 § taxeringskungörelsen om att underrättelser såvitt möjligt skall utsändas före utgången av juni månad.

Detta antagande från TI:s sida är anmärkningsvärt lösligt grundat. Det torde vara allmänt känt bland taxeringsfolk, att det inte är ovanligt, att taxeringsnämnderna expedierar underrättelserna först efter utgången av juni månad samt att därtill åtskilliga av de rekommenderade försändelser, i vilka underrättelserna inneslutes, av olika skäl kommer i retur. Utan särskild undersökning i saken är det därför mycket vanskligt att uttala sig om när en skattskyldig fått del av underrättelse om avvikelse från deklarationen. TI:s antagande är inte förenligt med den objektivitet, som bör utmärka myndighetsutövning.

En särskild fråga, som aktualiseras i detta fall, är i vad mån en invändning om att besvären inkommit för sent bör få framställas utan att frågan dessförinnan utretts. TI ansåg att det borde ankomma på den skattskyldige att bestrida riktigheten i TI:s yttrande och åberopade såsom

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:10:25